

chačů bakalářského studia analyzovala K. Lepilová (Ostrava). Nad odrazem národní kultury v periodickém tisku se zamýšlely H. M. Myronova (Kyjev/Brno) a T. Juříčková (Brno). Spornými otázkami termínů v různých typech odborných textů se zabývala J. Stiessová (Praha).

Následující referáty řešily okruh tlumočnických problémů. M. Jankovičová (Bratislava) shrnula zkušenosti ze svého dvouletého externího působení na katedře rusistiky FF OU a nastínila svou představu o tom, jak dále zkvalitnit výuku. M. Čiriková (Praha) ukázala přítomným metodiku konsektivního tlumočení. Návrh na systémové řešení a cílové vyústění tlumočnictví ve výuce bakalářů podala I. Čeňková (Praha). Klíčovými pojmy teorie a praxe překladu s poukazem na nereálnost požadavků absolutní identity výchozího a cílového textu se zabýval M. Hrdlička (Praha). D. Žváček (Olomouc) řešil systémové otázky překladu v praxi. Nové náměty vycházející z praxe podnikatele přinesl P. Abraham (Brno). Mj. zdůraznil, že praxe přináší pro činnost rusistů, kteří se zabývají uplatněním jazyka v komerční sféře, stále nové impulsy.

Bohatá diskuse v jednání obou sekcí potvrdila aktuálnost přednesených referátů. V závěrečném plenárním zasedání konstatovali předsedající obou sekcí, že všechna vystoupení měla velmi dobrou odbornou úroveň a vyznačovala se snahou o naléhavé řešení problematiky bakalářského studia komerční a průvodcovské ruštiny.

Průběh konference i péče o její účastníky byly svědectvím o organizační zdatnosti pořadatelů. Je proto třeba popřát jim mnoho úspěchů při realizaci další konference v příštím roce, v pořadí již čtvrté.

Aleš Brandner - Stanislav Žaža

Konference rusistů-historiků v Brně

Studium filologických disciplín na našich vysokých školách humanitního zaměření zaznamenává v posledních letech zřetelný a pochopitelný posun k pragmatickým, tj. komunikativním aspektům jazykového vzdělávání. Nebezpečí této tendence spočívá v zužování prostoru pro teoretickou lingvistiku jak v oblasti vědeckovýzkumné, tak ve vlastní jazykové výuce a v konečném důsledku pak ve snižování celkové úrovně jazykové přípravy, která je bez důkladných teoretických znalostí nemyslitelná. Výše uvedené platí v dvojnásobné míře o historických filologických disciplínách, jejichž náročnost a současně zdánlivá odtaziťost od aktuálních problémů jazykové komunikace jsou často hlavními příčinami nechuti posluchačů (a nezřídka i učitelů) věnovat spleťtým problémům diachronie konkrétních jazyků potřebné úsilí a náležitou pozornost.

Také tyto důvody vedly pracovníky semináře východoslovanských jazyků (dříve katedry ruského jazyka) nově vzniklého Ústavu slavistiky filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně k uspořádání jednodenní jazykovědné konference s názvem

Význam historických disciplín pro studium a výuku současné ruštiny, která se na tomto pracovišti uskutečnila 29. listopadu 1995. V jejím úvodu vystoupil vedoucí hostitelského pracoviště doc. A. Brandner, který za hlavní smysl konference označil pokus o vymezení problému, vytyčeného v jejím názvu. Vyjádřil osobní přesvědčení, že všestránnost přípravy posluchače rusistiky spočívá v co nejširším poznání studovaného oboru, a proto učební plány zahrnují mj. disciplíny historické, jejichž posláním je objasnit vývoj jazyka od nejstarších období po dnešek, včetně obeznámení se společenskopolitickými a kulturními aspekty tohoto vývoje, a umožnit tak studujícím lépe pochopit současný stav jazykového systému a jeho zákonitosti. G. Mironova (Brno) v úvodním referátu *Современный русский язык в зеркале этнолингвистических исследований* zdůraznila nezbytnost etnolingvistického přístupu ke zkoumání kteréhokoliv jazyka, neboť jazyky se navzájem liší nejen co do struktury mluvnického systému, ale také specifickými rysy daného etnika. Důležitost lingvoreálií pro studium každého jazyka ilustrovala na materiálu ruských frazeologických spojení. Vliv ruské religiozní filozofie a pravoslavní na kulturní vývoj Ruska byl ústředním tématem vystoupení I. Koryčánkové (Brno) *Самобытность культурного развития России*. V závěru historické retrospektivy vývoje ruského myšlení autorka vyslovila přesvědčení, že hledání duchovního základu života současného Ruska nachází svůj odraz také v oblasti jazyka. Je. Timofejev (Hradec Králové) se v příspěvku nazvaném *Народнi дiйини а меzinárodní комунікаце* zabýval otázkami vztahu českých a ruských dějin a česko-ruské jazykové komunikace na pozadí historiografických prací N. M. Karanzina a F. Palackého. Etnokulturní aspekty jazyka jako klíč k pochopení některých rusko-československých jazykových analogií byly tématem referátu J. Šipka (Prešov) s názvem *Этнокультурные и исторические русско-чешско-словацкие аналогии*, materiálově se opírajícího o různé české a slovenské překlady Gribojedovova Hoře z rozumu. Z. Trösterová (Ústí nad Labem) se v příspěvku *Lingvoreáliová výpovědní hodnota názvů ruských církevních svátků, chrámů а ikon* podělila o poznatky získané při realizaci semináře věnovaného ruskému pravoslaví a ukázala, že shromážděný onomastický materiál má značnou výpovědní hodnotu nejen ve smyslu přiblížení ruských reálií, ale také při etymologizaci těchto názvů, obsahujících namnoze církevně-slovanské jazykové prvky. Zhodnocení názorů představitelů ruské jazykovědy na otázku původu spisovné ruštiny bylo hlavním obsahem příspěvku V. Blažka (Praha) *Нiктерiе аспекты вiвоје спиловнiе руштини*, v němž autor odmítl představu Vinogradova o dvou typech jazyka a přiklonil se k teorii Šachmatova, podle níž církevní slovanština měla svůj protijazyk. Poukázal dále na skutečnost, že literární díla staré i klasické ruské literatury poskytují dostatek materiálu pro poznání reálií doby, v níž vznikly. V příspěvku nazvaném *Вiзнам етнологіе про студиум руштини* se I. Janyšková (Brno) pokusila ukázat, jak lze při studiu historického vývoje ruštiny uplatnit znalosti z etymologie a upozornila na postupně vycházející nový Etymologický slovník jazyka staroslověnského. M. Šperlová (Plzeň) v referátu *Исторические дисциплины и методические аспекты обучения русскому языку* ukázala některé možnosti konkrétního metodického využití znalostí historického vývoje jazyka při výuce současného jazyka, např. při objasňování určitých mluvnických tvarů nebo některých zajímavých

etymologií. Autorky příspěvku s názvem *Архаизмы в современном русском языке* L. I. Stepanova a Z. Vychodilová (Olomouc) upozornily na skutečnost, že v současné době se především do mluvené ruštiny navracejí celé řetězce archaizmů, které byly v minulých desetiletích tabuizovány (biblické výrazy, výrazy z oblasti náboženského života a ze života církve). M. Rykovská (Plzeň) přednesla referát na téma *Трудности употребления формантов множественного числа существительных в современном русском языке*, v němž analyzovala tvary nominativu plurálu u substantiv v současné ruštině a poukázala na možnosti objasnění těchto tvarů na základě znalostí historické morfologie. Analýzou současných ruských deminutiv na pozadí historického vývoje jazyka se ve svém příspěvku *Проблемы использования деминутивов в современном русском языке* zabývala J. Svobodová (Plzeň). A. Brandner (Brno) v referátu nazvaném *История окончаний -ови, -еви в дательном падеже ед. ч. существительных мужского рода в восточнославянской языковой ветви* rozebral užívání daných koncovek v současných slovanských jazycích a podrobněji (s historickým výhledem) popsal jejich užití v jazycích východoslovanských. Funkčnost předložek v současné ruštině na historickém pozadí popsal J. Ruferová (Hradec Králové) v příspěvku *Рѣшос диасхронниѣ погляду при интерпретаци предложек*. V. Šaur (Brno) přednesl referát na téma *Рѣшос чешкѣго акцентолога Франтишка Седлѣчка к познанию вывоје рускѣго призвукословія*, v němž seznámil přítomně ve slavistice s téměř neznámým dílem českého badatele začátku tohoto století, který se zabýval mj. problematikou přízvuku u ruských substantiv.

Závěrečná živá diskuse potvrdila aktuálnost problematiky většiny přednesených příspěvků, jejichž tematická pestrost dokazuje, že historický aspekt nelze pominout v žádné, byť primárně veskrze synchronní lingvistické analýze.

J. Garda